

Bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af race

/// Artikel 21 i kapitlet om »ligestilling« i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder forbyder forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse.

Baggrund

Ligebehandlingsdirektivet (2000/43/EF), som blev vedtaget i 2000, har medført vigtige ændringer i den måde, hvorpå forskelsbehandling på grund af race bekæmpes i EU. Kun en håndfuld af EU's medlemsstater havde på forhånd detaljerede love og mekanismer til bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af race, inden direktivet blev gennemført; og langt størstedelen måtte foretage væsentlige forbedringer for at overholde direktivet.

Centrale emner

Hvorfor er det vigtigt at bekæmpe forskelsbehandling på grund af race?

Fordomme hos arbejdsgivere eller tjenesteudbydere kan afholde andre fra at tage del i samfundet, som f.eks. at få et job eller at leje en bolig. Hvis en fordom er baseret på en anden persons race, betyder det, at en hel etnisk minoritet kan blive udelukket. Følgerne heraf er store. Personer, som tilhører etniske minoriteter, står oftere uden for arbejdsmarkedet, arbejder inden for relativt få sektorer, såsom byggeri eller landbrug, har lavere uddannelsesniveau og dårligere boligforhold.

Der er tale om forskelsbehandling på grund af race, når:

- en person stilles ufordelagtigt (f.eks. får afslag på job);
- i forhold til, hvordan andre personer, som er i en lignende situation, er blevet eller ville blive behandlet;
- og når årsagen hertil er deres race eller etniske oprindelse.

Hvad gør direktivet?

Foranstaltningerne i ligebehandlingsdirektivet omfatter:

- beskyttelse mod forskelsbehandling på grund af race på beskæftigelsesområdet, ved brug af velfærdssystemet eller ved køb af varer eller brug af tjenesteydelser;
- klageadgang for ofre for forskelsbehandling;
- en mulighed for organisationer, såsom ikke-statslige organisationer (ngo'er) og fagforeninger, for at hjælpe ofre for forskelsbehandling med at gå til de retlige instanser;
- en sikring af, at de personer, som overtræder loven og forskelsbehandler, bliver straffet i overensstemmelse hermed;
- et krav om, at regeringerne udpeger specialiserede organer til fremme af ligebehandling;
- en beføjelse til regeringerne om at skabe muligheder for de dårligt stillede minoriteter, så de kan forbedre deres situation;
- en sikring af, at alle personer er bekendt med deres rettigheder;
- et incitament til arbejdsgivere og fagforeninger til at samarbejde om bekæmpelse af forskelsbehandling.

Hvilken indvirkning har direktivet haft på de nationale lovgivninger?

Det var intentionen, at alle EU-medlemsstater skulle ændre deres lovgivning for at efterkomme direktivets krav. Dog har Kommissionen været nødt til at gå i forhandlinger med nogle regeringer, idet de, efter Kommissionens opfattelse, ikke havde gennemført alle de påkrævede lovgivningsmæssige ændringer.

Næsten alle EU-medlemsstater har udpeget ligebehandlingsorganer som krævet. Mange medlemsstater er gået et skridt videre og har givet ligebehandlingsorganerne beføjelse til:

- at høre ofrenes klager og at træffe beslutninger, f.eks. i Danmark, Nederlandene, Østrig og Ungarn;
- at udføre undersøgelser dér, hvor der hævdes at forekomme forskelsbehandling, f.eks. i Frankrig og Sverige;
- selv at indbringe sager for domstolen, f.eks. i Belgien, Irland og Ungarn.

Mange medlemsstater har, udover at straffe forskelsbehandling, også været proaktive for fremme af ligebehandling. I Belgien, Finland, Det Forenede Kongerige Ungarn og Sverige er der et lovkrav om at kontrollere og ændre eksisterende politikker, som kan medføre forskelsbehandling, samt at fremme ligebehandling, når der udvikles nye politikker. Nogle medlemsstater har gennemført projekter, som forbedrer adgangen til både uddannelse, boligforhold og erhvervsuddannelse.

Har direktivet påvirket på situationen i den virkelige verden?

Det er umuligt at tegne et generelt billede af de fremskridt, der er gjort inden for bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af race. Selvom regeringerne indsamler oplysninger om deres befolkninger generelt, ser de typisk ikke i disse undersøgelser på, hvordan særligt minoriteter klarer sig – det betyder, at de ikke indsamler »etnisk opdelte« data. Derfor er det umuligt at fastslå, om situationen på beskæftigelses-, bolig- eller uddannelsesområdet har forbedret sig over tid.

I nogle EU-medlemsstater, såsom Frankrig, Tyskland og Portugal, er det ulovligt at indsamle data vedrørende race- eller etniske minoriteter. Det skyldes til dels, at regeringerne mener, at det er en overtrædelse af privatlivets fred at afdække, om en person tilhører en minoritet. Dog viser undersøgelser, at personer, som tilhører en minoritetsgruppe, er indforstået med, at der indsamles oplysninger i en sammenhæng, som er anonym og bruges til bekæmpelse af forskelsbehandling.

Det er også vanskeligt at fastslå, hvor ofte forskelsbehandling forekommer. Det er ikke alle EU-medlemsstater, som fører statistik over, hvor mange klager der indgives specifikt over forskelsbehandling på grund af race. I de medlemsstater, hvor informationen er tilgængelig, er tallene nogle steder meget høje, mens de andre steder er meget lave. Det kan skyldes forskelle i omfanget af kendskab til lovgivningen.

Vejen frem

- **Manglen på statistikker** forhindrer regeringerne i fuldt ud at forstå de problemer, som minoriteter står overfor, hvordan disse kan løses, og hvorvidt der sker forbedringer.

EU-medlemsstaterne bør overveje at indsamle etnisk opdelte data samtidig med at de træffer de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at lovgivningen om data beskyttelse og privatlivets fred overholdes.

- **Kun få klager.** Undersøgelser har vist, at ofrene i mange EU-medlemsstater ikke indgiver klager, når der forekommer forskelsbehandling. De fleste medlemmer af race- eller etniske minoriteter ved ikke, at de har ret til ikke at blive forskelsbehandlet. Desuden indgiver langt størstedelen af dem, som oplever forskelsbehandling, ikke klager, fordi de ikke er klar over, hvor den skal indgives, ikke har kendskab til organisationer, som kan hjælpe dem, og ikke tror, at noget vil ændre sig, hvis de indgiver klagen.

Ligebehandlingsorganerne bør tildeles passende ressourcer, der kan være med til at skabe øget opmærksomhed om lovgivningen og om, hvordan en klage indgives.

- **Erstatningens størrelse** i tilfælde af forskelsbehandling på grund af race varierer betydeligt mellem EU-medlemsstaterne. Det lader ikke til, at disse forskelle udelukkende kan forklares ved de forskellige leveomkostninger i de forskellige lande. Desuden er erstatningen ofte ikke tilstrækkelig stor til at afskrække fra at forskelsbehandle eller til at råde bod på den skade, som påføres ofrene.

Medlemsstaterne kunne se nærmere på erstatningernes størrelse ved forskelsbehandling på grund af race for at sikre, at den er passende.

- **Domstolsprøvelse** kan være både dyr og tidskrævende. Selvom direktivet giver organisationer, såsom ngo'er eller fagforeninger, mulighed for at hjælpe ofre med at føre en sag, er reglerne for, hvilke organisationer der kan prøve en sag ved domstolen, restriktive i nogle medlemsstater. Den tilgængelige offentlige støtte til disse organisationer sætter ligeledes en grænse for, hvor mange sager de kan hjælpe med.

Medlemsstaterne kunne gøre det nemmere for organisationerne at hjælpe ofrene ved at lempe de restriktive regler og give mere økonomisk støtte. De kunne også give ligebehandlingsorganerne beføjelse til at afgøre klager og tildele erstatning som et alternativ til en domstolsprøvelse.

- **Minoriteters ugunstige stilling skyldes flere indbyrdes forbundne problemer, som ikke kan løses ved blot at gå til domstolene.** Personer fra minoritetsgrupper lever ofte under dårlige forhold på grund af deres økonomiske stilling. Mange gange har de en dårlig forbindelse til arbejdsmarkedet eller til offentlige ydelser, som f.eks. sundhedspleje og uddannelse. De forskellige faktorer skaber tilsammen en situation, hvor personer kan finde det vanskeligt at forbedre deres vilkår. Det er umuligt at løse disse problemer udelukkende ved at gå til domstolene eller ved at tildele erstatning.

EU-medlemsstaterne bør overveje at træffe foranstaltninger, som samtidig tager hånd om de behov, som dårligt stillede minoriteter har på både bolig-, uddannelses- og sundhedsområdet.

Yderligere oplysninger:

FRA har udgivet to rapporter om ligebehandlingsdirektivet:

- *The Racial Equality Directive: application and challenges* (Ligebehandlingsdirektivet: gennemførelse og udfordringer) (januar 2012)
- *The impact of the Racial Equality Directive: Views of trade unions and employers in the European Union* (Konsekvensen af ligebehandlingsdirektivet: synspunkter hos fagforeninger og arbejdsgivere i Den Europæiske Union) (oktober 2010)

Begge rapporter findes på FRA's websted:

http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm